Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 20 listopada 2026 r.
(OR. en)

15479/26

CULT 138
CULT HERIT 33

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2027–2030

Delegacje otrzymują w załączeniu wyżej wymienioną rezolucję zatwierdzoną przez Radę (ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu) na posiedzeniu w dniu 20 listopada 2026 r.

ZAŁĄCZNIK

Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2027–2030

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH ZEBRANI W RADZIE,

POTWIERDZAJĄC

– długoterminową wizję strategiczną, której celem jest uznanie kultury za rdzeń tożsamości Europy, przedstawioną we wspólnej deklaracji „Europa dla kultury – kultura dla Europy", uzgodnionej przez Radę Unii Europejskiej, Parlament Europejski i Komisję Europejską w dniu 18 czerwca 2026 r.[1];

ODNOTOWUJĄC

– plany prac UE w dziedzinie kultury, w których określono priorytety polityczne wysokiego szczebla i perspektywiczny program zaangażowania państw członkowskich w politykę kulturalną na szczeblu Unii, a także wyniki osiągnięte w ramach tych planów;

UZNAJĄC

– samoistną wartość kultury jako źródła znaczenia, inspiracji, innowacji, więzi międzyludzkiej, wzajemnego zrozumienia, tożsamości i wspólnoty;

– fakt, że różnorodność kulturowa i językowa Europy stanowi wspólne dziedzictwo, które należy pielęgnować, wspierać i chronić z korzyścią dla wszystkich;

– centralną rolę kultury w ochronie demokracji i krzewieniu wartości europejskich, tak jak i we wspieraniu pokoju, odporności społecznej, dialogu i włączenia społecznego, spójności społecznej oraz zdrowia i dobrostanu wszystkich obywateli Unii;

---

[1] C/2026/3440, 25.6.2026

– rolę kultury w promowaniu równouprawnienia płci oraz to, że Unia musi dążyć do zniesienia nierówności i wspierania równości we wszystkich swoich działaniach, zgodnie z art. 8 TFUE;

– wyjątkową rolę sektora kultury i sektora kreatywnego w przyspieszaniu transformacji ekologicznej dzięki uwzględnianiu w nich zrównoważonego rozwoju, odporności i przystosowania się do zmiany klimatu, zgodnie z celami Unii;

– kluczową rolę sektora kultury i sektora kreatywnego w tworzeniu miejsc pracy w całej Unii oraz w stymulowaniu wzrostu, konkurencyjności, innowacji i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;

– znaczenie kultury w dwustronnych i wielostronnych stosunkach zewnętrznych UE i w jej dwustronnej i wielostronnej współpracy, a w szczególności jej partnerstwo z UNESCO i Radą Europy;

W ŚWIETLE

– trwającej rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, która niesie ze sobą ukierunkowane niszczenie dziedzictwa kulturowego, ataki na sektor kultury i sektor kreatywny oraz ataki na ukraińskich artystów i osoby zawodowo związane z kulturą;

– utrzymującej się niestabilności geopolitycznej na całym świecie, między innymi w regionach ogarniętych konfliktami, która stanowi poważne zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego, artystów i osób zawodowo związanych z kulturą oraz ma na nie daleko idący wpływ;

– rzeczywistego i bezpośredniego wpływu kryzysów związanych ze środowiskiem i klimatem na krajobrazy kulturowe i na kulturowe dziedzictwo oraz, w szerszym ujęciu, na sektor kultury i sektor kreatywny, a także tego, że Europa – najszybciej ocieplający się kontynent na naszej planecie – doświadcza bezprecedensowej utraty różnorodności biologicznej, coraz gorszych cykli fal upałów, pożarów lasów, suszy, dużych opadów śniegu, powodzi, morskich fali upałów oraz huraganów[2];

[2] Zob.: „European State of the Climate 2025” [Stan klimatu w Europie w 2025 r.], https://climate.copernicus.eu/esotc/2025.

– bieżących wyzwań, w obliczu których stoją demokracje w całej Unii i na świecie, w tym zagrażających wolności artystycznej i autonomii instytucji kulturalnych, oraz trwających wysiłków, które mają pomóc koordynować, mobilizować, uzupełniać i wzmacniać wspólną reakcję Europy na te wyzwania[3];

– szybkiego rozwoju technologii cyfrowej, w szczególności sztucznej inteligencji (AI), który stwarza możliwości wspierania kreatywnych praktyk oraz ochrony i wzmacniania dziedzictwa kulturowego, a jednocześnie budzi obawy co do zagrożeń dla ludzkiej kreatywności, różnorodności kulturowej i językowej, bezpieczeństwa zatrudnienia, cyberbezpieczeństwa, suwerenności danych, godziwego wynagrodzenia i ochrony praw własności intelektualnej w sektorze kultury i sektorze kreatywnym;

PRZYPOMINAJĄC O

– komunikacie „Kompas kultury dla Europy” opublikowanym przez Komisję w dniu 12 listopada 2025 r.[4];

– sprawozdaniu Komisji z dnia 2 lipca 2026 r. w sprawie Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2023–2026;

– najważniejszych dokumentach politycznych przedstawionych w załączniku IV do niniejszej rezolucji;

UZGADNIAJĄ

– że będą wspierać zacieśnianie europejskiej współpracy kulturalnej, promować różnorodność kulturową i językową oraz tworzyć europejską wartość dodaną, biorąc pod uwagę aktualny kontekst kulturowy, społeczny, gospodarczy, polityczny i dotyczący bezpieczeństwa oraz należycie uwzględniając zasady pomocniczości i proporcjonalności;

---

3 Zob.: „Europejska tarcza demokracji: wspieranie silnych i odpornych demokracji”.
4 Dok. 15410/25.

– przedstawione niżej obszary zainteresowania na lata 2027–2030, inspirowane głównymi kierunkami Kompasu kultury dla Europy z 2025 r.:

a) wzmacnianie europejskich wartości, praw kulturalnych i wolności artystycznej;

b) wzmacnianie pozycji artystów i osób zawodowo związanych z kulturą oraz wspieranie ludzi i społeczeństwa;

c) kultura, konkurencyjność, odporność, innowacje, zrównoważoność i spójność;

d) międzynarodowe stosunki i partnerstwa kulturalne.

ZWRACAJĄ SIĘ DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, ABY:

– uwzględniły, w stosownych przypadkach, obszary będące przedmiotem zainteresowania niniejszego planu prac przy opracowywaniu własnej krajowej polityki w dziedzinie kultury oraz wynikające z tych obszarów możliwości współpracy między państwami członkowskimi.

ZWRACAJĄ SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ, ABY:

– do czerwca 2030 r. przygotowała, na podstawie dobrowolnych wkładów państw członkowskich UE, sprawozdanie z realizacji Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2027–2030;

– regularnie przekazywała Radzie aktualne informacje na temat wdrażania Planu prac w dziedzinie kultury na lata 2027–2030 i, w stosownych przypadkach, jego konkretnych działań, tak by umożliwić państwom członkowskim śledzenie ogólnego obrazu postępów i wyników, oraz współpracowała z państwami członkowskimi w celu zapewnienia, by wyniki były odpowiednio widoczne i dostępne dla sektorów kultury i dla obywateli.

I. OBSZARY PRIORYTETOWE

a) Wzmacnianie europejskich wartości, praw kulturalnych i wolności artystycznej

Wydarzenia społeczne, kulturalne i geopolityczne w okresie obowiązywania poprzednich planów prac w dziedzinie kultury uwypukliły strategiczną rolę kultury w promowaniu europejskich wartości, wzmacnianiu demokracji i budowaniu silniejszych i bardziej odpornych społeczeństw. Działania w ramach planu prac na lata 2027–2030 powinny jeszcze bardziej szerzyć wiedzę i podnosić świadomość na temat praw kulturalnych jako sposób na zwiększenie dostępu do kultury i uczestnictwa w niej oraz na wzmocnienie wolności ekspresji i twórczości artystycznej.

Dostęp do kultury i uczestnictwo w niej pozostają podstawowymi filarami praw kulturalnych uznanymi w odpowiednich instrumentach dotyczących praw człowieka[5]. Plan prac powinien wspierać skoordynowane działania Unii na rzecz promowania inkluzywnego uczestnictwa w kulturze i dziedzictwie kulturowym, zarówno materialnym, jak i niematerialnym, oraz cyfrowych dobrach kultury. Instytucje kultury, w tym m.in. biblioteki, muzea, teatry, kina i obiekty dziedzictwa kulturowego, a także wysokiej jakości środowiska życia promują uczestnictwo demokratyczne i zaangażowanie obywatelskie, a jednocześnie wzmacniają lokalne centra kulturalno-społeczne. Jest to szczególnie ważne dla osób młodych i osób starszych, społeczności wiejskich i oddalonych, w tym w najbardziej oddalonych regionach Unii, osób z niepełnosprawnościami i grup zmarginalizowanych.

[5] Zob. np. Powszechna deklaracja praw człowieka (PDPC) oraz Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

Zagrożenia dla wolności artystycznej, występujące w wielu formach, pozostają jednym z kluczowych problemów w sektorze kultury i sektorze kreatywnym[6]. Zainteresowane strony wezwały do podjęcia działań w odpowiedzi na te zagrożenia, w tym do opracowania rzetelnych wskaźników i monitorowania wolności artystycznej w poszczególnych krajach. Należy zacieśnić współpracę z Radą Europy i UNESCO, aby wspierać istniejące inicjatywy, rozwijać przyszłe wspólne działania i unikać powielania prac.

Plan prac powinien przyczynić się do zwiększenia świadomości na temat zasad i wartości zakorzenionych w dziedzictwie kulturowym Europy, które stanowią wspólne źródło pamięci, zrozumienia, tożsamości, dialogu, spójności i kreatywności.

b) Wzmacnianie pozycji artystów i osób zawodowo związanych z kulturą oraz wspieranie ludzi i społeczeństwa

Wzmocnienie statusu, warunków pracy i mobilności transgranicznej artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym, przy jednoczesnym poszanowaniu roli i autonomii partnerów społecznych, pozostaje jednym z kluczowych priorytetów polityk kulturalnych w Unii i ma zasadnicze znaczenie dla ochrony żywotności i zwiększenia wpływu sektora kultury i sektora kreatywnego. Artyści i osoby zawodowo związane z kulturą mają prawo do uczciwych, sprawiedliwych, zdrowych i bezpiecznych warunków pracy, a godziwe wynagrodzenie i odpowiednie warunki pracy również pomagają utrzymać wolność artystyczną oraz różnorodność kulturową i językową. Ułatwianie mobilności w całej Europie ma zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia współpracy artystycznej i twórczej, wspierania możliwości rozwoju kariery i zapewnienia przepływu dzieł kultury.

---

[6] Zob. na przykład sprawozdanie Komisji w sprawie planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2023–2026.

Plan prac na lata 2027–2030 opiera się na dotychczasowych wspólnych pracach przeprowadzonych w Europie na rzecz ochrony statusu artystów i zapewnienia godziwego wynagrodzenia artystom i osobom zawodowo związanym z sektorem kultury i sektorem kreatywnym na szczeblu krajowym i regionalnym. Aby zapewnić ciągłość, należy uwzględnić zalecenia przedstawione w sprawozdaniu grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji z 2023 r. pt. „The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals" [Status i warunki pracy artystów oraz osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym], w tym poprzez ocenę sytuacji i udostępnienie najlepszych praktyk. Plan prac powinien również pomóc Radzie przyczynić się do opracowania przyszłych inicjatyw w zakresie polityki w tej dziedzinie, w tym poprzez terminowe wniesienie wkładu w unijną kartę artystów[7].

Niepewność zatrudnienia oraz zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn i luki w reprezentacji nadal mają negatywny wpływ na dobrostan artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym i jest to kwestia, którą należy nadal się zajmować w przedmiotowym okresie. Podnoszenie kwalifikacji i szkolenie artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym – w tym w zakresie tradycyjnych umiejętności i rzemiosła, a także nowych technologii cyfrowych – również będzie zyskiwać na znaczeniu wraz z postępującym wpływem zmian technologicznych i gospodarczych na te sektory. Inne ważne kwestie obejmują poprawę zarówno edukacji kulturalnej, jak i artystycznej oraz edukacji filmowej i nabywania umiejętności korzystania z mediów – w drodze uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego w ramach uczenia się przez całe życie.

Ponadto plan prac ma służyć kontynuowaniu współpracy na szczeblu UE w dziedzinie kultury i zdrowia, poprzez wspieranie roli kultury w promowaniu dobrostanu, jakości życia, zdrowia psychicznego i społecznego oraz odpornych społeczności. W oparciu o sprawozdanie grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji z 2025 r. pt. „Culture and Health, Time to Act" [Kultura i zdrowie – czas na działanie] prace te pomogą w opracowaniu wytycznych UE dotyczących kultury, zdrowia i dobrostanu[8].

---

7 Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy".
8 Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy".

c) Kultura, konkurencyjność, odporność, innowacje, zrównoważoność i spójność

Sektor kultury i sektor kreatywny w Europie mają zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności, zatrudnienia i innowacji w Unii. Mierzą się one jednak z bezprecedensowymi wyzwaniami gospodarczymi i technologicznymi. W czasach znacznej niepewności gospodarczej, inflacji i presji na budżety krajowe plan prac na lata 2027–2030 powinien promować strategiczne inwestycje w sektor kultury i sektor kreatywny. Oprócz uwzględniania kultury w finansowaniu publicznym, w tym w unijnych mechanizmach finansowania, szczególny nacisk można położyć na innowacyjne podejścia do finansowania, w tym na filantropię, partnerstwa publiczno-prywatne i inne mechanizmy pozyskiwania kapitału prywatnego. Wspieranie rozwoju i wymiany najlepszych praktyk w dziedzinie innowacyjnych narzędzi finansowania oraz angażowanie szerokiego grona zainteresowanych stron na różnych terytoriach, w tym w regionach o ograniczonym potencjale i regionach najbardziej oddalonych, będzie miało istotne znaczenie dla podnoszenia świadomości na temat istniejących możliwości i dla wzmocnienia współpracy. Trwałe i przewidywalne inwestycje w kulturę są nadal niezbędne do ochrony różnorodności kulturowej i językowej, dziedzictwa kulturowego, wolności artystycznej oraz długoterminowej odporności sektora kultury i sektora kreatywnego.

W latach 2027–2030 Europa musi działać na rzecz uwzględniania wpływu AI, w szczególności generatywnej AI, na sektor kultury i sektor kreatywny, zapewniając równowagę między wiążącymi się z nią możliwościami a potencjalnymi zagrożeniami. Chodzi tu o wpływ na kreatywność ludzką, zatrudnienie, godziwe wynagrodzenie, modele biznesowe, konkurencyjność, wykorzystanie danych, prawa autorskie i prawa pokrewne, przejrzystość, dostępność, wyszukiwalność, różnorodność językową i eksponowanie treści europejskich. Aby zająć się tym wpływem, konieczna jest modernizacja infrastruktury praw autorskich[9]. Stałe kontakty między państwami członkowskimi, wspierane dialogiem dotyczącym polityki, działaniami w zakresie prognozy strategicznej i zaangażowaniem zainteresowanych stron, będą miały zasadnicze znaczenie dla monitorowania rozwoju sytuacji w tej szybko rozwijającej się dziedzinie, dla określenia właściwych odpowiedzi w ramach polityki i dla uniknięcia powielania prac podejmowanych w innych organach przygotowawczych Rady, przy poszanowaniu poszczególnych obszarów wiedzy fachowej i kompetencji. Podstawą planowanej strategii w zakresie AI dla sektora kultury i sektora kreatywnego[10] będą konsultacje z państwami członkowskimi.

---

[9] Infrastrukturę praw autorskich należy rozumieć jako „zbiór zasad, technologii i instytucji, które regulują praktyki zarządzania danymi w sektorach kreatywnych”.

[10] Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy” oparta na Strategii w sprawie zastosowania AI.

Konieczne są dalsze skoordynowane działania w celu poprawy dostępności i porównywalności europejskich danych dotyczących kultury, co usprawni monitorowanie i ocenę gospodarczego, środowiskowego i społecznego oddziaływania sektora kultury i sektora kreatywnego na gospodarkę i społeczeństwo w szerszym ujęciu. Plan prac powinien przyczynić się do rozwoju planowanego unijnego centrum danych dotyczących kultury[11].

Nieustający wpływ kryzysu klimatycznego na sektor kultury i sektor dziedzictwa kulturowego w Europie, a także wpływ innych trwających konfliktów oraz kryzysów spowodowanych przez człowieka również wymagają odpowiedzi. Kultura i dziedzictwo kulturowe powinny nadal być odpowiednio uwzględniane w odnośnych strategiach i we współpracy międzysektorowej w ramach unijnego podejścia do gotowości, obejmującego wspólny komunikat w sprawie strategii na rzecz unii gotowości. Jednocześnie plan prac powinien wzmocnić współpracę w zakresie gotowości na wypadek zagrożeń, zapobiegania im i zarządzania nimi, średnio- i długoterminowego przystosowania się do zmiany klimatu i reagowania kryzysowego w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, a także w zakresie odbudowy i odtwarzania dziedzictwa kulturowego. Powinien zwiększyć wykorzystanie digitalizacji do ochrony kultury i dziedzictwa, co obejmuje archiwa audiowizualne.

Wspieranie ochrony, zachowania, odbudowy i promowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym podwodnego dziedzictwa kulturowego, nadal ma zasadnicze znaczenie dla wzmacniania wspólnej tożsamości, spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju w Europie. Wysiłki na rzecz zwalczania nielegalnego handlu dobrami kultury oraz na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego przed zniszczeniem powodowanym klęskami żywiołowymi, zmianą klimatu, konfliktami, kradzieżami z instytucji kultury i działalnością człowieka wymagają stałej współpracy, dzielenia się wiedzą, a także włączenia tych kwestii do szerszych inicjatyw w zakresie reagowania na konflikty i sytuacje kryzysowe oraz w zakresie gotowości.

---

11 Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy”.

Należy zachęcać sektor kultury i sektor kreatywny, by kontynuowały transformację ekologiczną i zwiększały zrównoważoność, w tym poprzez infrastrukturę odporną na zmianę klimatu, zrównoważone procesy produkcyjne i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

W realizacji tego celu szczególną uwagę należy zwrócić na jakość środowiska zbudowanego i rolę sektora architektonicznego, zgodnie z nowym europejskim Bauhausem[12]. Należy również uznać, że sektor kultury i sektor kreatywny są siłą napędową zmian i że przyczyniają się do promowania odpowiedzialności ekologicznej i zrównoważonego rozwoju. W tym kontekście plan prac powinien opierać się na zaleceniach zawartych w sprawozdaniu grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji z 2025 r. pt. „Creative Shifts: *Empowering culture for sustainable living" [Kreatywne zmiany: zwiększanie znaczenia kultury na rzecz zrównoważonego życia]*.

Ponadto plan prac powinien wspierać współpracę w zakresie kształtowania polityki w niektórych branżach sektora kultury i sektora kreatywnego, takich jak branża audiowizualna (w tym film, telewizja, gry wideo i multimedia), muzyczna, biblioteczna, wydawniczo-księgarska, branża mody kreatywnej i projektowania, architektoniczna i dziedzictwa kulturowego, z myślą o zwiększeniu konkurencyjności, odporności, innowacji i zrównoważoności.

[12] Również zgodnie z pracami grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji dotyczącymi inwestowania w wysokiej jakości architekturę i środowisko życia dla wszystkich (2021 r.).

d) Międzynarodowe stosunki i partnerstwa kulturalne

Plan prac powinien położyć nacisk na rolę kultury w działaniach zewnętrznych Unii i w unijnej dyplomacji, w oparciu o zalecenia zawarte w sprawozdaniu grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji na temat zarządzania międzynarodowymi stosunkami kulturalnymi pt. „From soft power to Deep Power: *EU Governance of ICR in a Changing World" [Od miękkiej siły do głębokiej siły: unijne zarządzanie międzynarodowymi stosunkami kulturalnymi w zmieniającym się świecie]*. Działania w ramach planu prac powinny wspierać spójne podejście do międzynarodowych stosunków kulturalnych i zapewniać zaangażowanie państw członkowskich w przygotowanie i wdrażanie strategicznego podejścia UE do międzynarodowych stosunków kulturalnych.

Intensywniejsze kontakty z Radą Europy, UNESCO i innymi odpowiednimi partnerami wielostronnymi mogą wzmocnić współpracę i zapobiegać powielaniu prac nad wspólnymi priorytetami. W świetle utrzymującej się niestabilności geopolitycznej szczególną uwagę należy zwrócić na ochronę kultury i dziedzictwa kulturowego w regionach dotkniętych konfliktami. W związku z tym, że w Ukrainie nadal dochodzi do ukierunkowanych ataków na dziedzictwo kulturowe, infrastrukturę kreatywną i artystów, a konflikty toczące się w innych miejscach wciąż wpływają na życie kulturalne, państwa członkowskie powinny utrzymać skoordynowaną reakcję, zgodnie z inicjatywami takimi jak stosowanie podejścia „Drużyna Europy" w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego w Ukrainie i innymi odpowiednimi środkami[13].

Dokument końcowy MONDIACULT 2025 zawiera jasny plan wspólnych globalnych działań na rzecz promowania roli kultury w zrównoważonym rozwoju i na rzecz kształtowania agendy rozwoju na okres po 2030 r. Działania w ramach planu prac powinny wspierać tę wizję i wnosić wspólny wkład w odpowiednie dyskusje w celu wzmocnienia roli kultury jako siły napędowej zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez postępy w pracach na rzecz osiągnięcia tych celów podczas MONDIACULT 2029 oraz zaangażowanie w inne odpowiednie procesy międzynarodowe.

---

[13] Zobacz w tym kontekście pkt 13 konkluzji Rady Europejskiej z dnia 18 i 19 czerwca 2026 r. (EUCO 8/26).

II. REALIZACJA I METODY PRACY

W oparciu o wspólną deklarację „Europa dla kultury – kultura dla Europy” w planie prac w dziedzinie kultury na lata 2027–2030 wskazuje się wspólne wyzwania stojące przed państwami członkowskimi w dziedzinie polityki kulturalnej oraz przewiduje współpracę i kontakty między państwami członkowskimi. Obejmuje to m.in. określenie priorytetów, które mają zostać wzięte pod uwagę przez prezydencje Rady i wykorzystane w dyskusjach na szczeblu Rady. Plan prac powinien ułatwić ustrukturyzowane zaangażowanie i wkład państw członkowskich w sztandarowe działania określone w kompasie kultury.

W planie prac nakreślono tematy do dyskusji i debaty na odpowiednich szczeblach w okresie objętym programem, a także główne tematy do regularnego przeglądu na szczeblu grupy roboczej w Komitecie ds. Kultury.

Przedstawiono w nim również inne rozwiązania umożliwiające skoordynowane zaangażowanie UE obejmujące urzędników i ekspertów, m.in. wzajemne uczenie się, podsumowania i grupy działające w ramach otwartej metody koordynacji.

Przegląd i elastyczność

Utrzymanie elastyczności i możliwości dostosowania przepisów dotyczących Planu prac UE w dziedzinie kultury i sposobu jego realizacji jest niezbędne do tego, by można było reagować na potrzeby sektora kultury i sektora kreatywnego w trudnym i zmieniającym się klimacie politycznym, społecznym i gospodarczym. W związku z tym na koniec każdego cyklu trzech prezydencji w okresie objętym niniejszym planem prac urzędująca prezydencja zorganizuje dyskusję na forum Komitetu ds. Kultury, by dostarczyć w sposób nieformalny aktualne informacje na temat działań przewidzianych w planie prac. W ramach tego nieformalnego przeglądu analizowane będą poczynione postępy i skutki podjętych działań; można też będzie zaproponować dostosowania w kolejnych działaniach – odpowiednio do osiągniętych rezultatów lub istotnych zmian w polityce na szczeblu unijnym lub krajowym.

Nie wyklucza to możliwości organizowania przez inne prezydencje kolejnych nieformalnych przeglądów, o ile zostanie to uznane za stosowne.

Włączanie w główny nurt

Istotną kwestią pozostaje ściślejsza koordynacja i współpraca między polityką kulturalną a innymi unijnymi i krajowymi forami kształtowania polityki. Włączenie polityki kulturalnej w główny nurt polityki oraz skoordynowane działania to klucz do pełnego wykorzystania potencjału kultury jako motoru postępu społecznego. Plan prac ma zatem służyć wzmocnieniu międzysektorowej współpracy i międzysektorowego uczenia się z udziałem odpowiednich instytucji. Obejmuje to współpracę na poziomie ekspertów, ściślejsze współdziałanie poszczególnych organów przygotowawczych Rady oraz lepszą współpracę z odpowiednimi zainteresowanymi stronami.

III. DZIAŁANIA

A. Dialog dotyczący polityki – AI a sektor kultury i sektor kreatywny

Cel: wspieranie współpracy dotyczącej polityki oraz wymiany informacji na temat możliwości i wyzwań związanych z AI, w tym wymiany doświadczeń w zakresie środków krajowych, a także praktyczne wskazówki i budowanie zdolności dla sektora kultury i sektora kreatywnego, oraz przyczynienie się do opracowania i wdrożenia przyszłej unijnej strategii w zakresie AI dla sektora kultury i sektora kreatywnego.

Uzasadnienie: AI stwarza istotne wyzwania i możliwości dla sektora kultury i sektora kreatywnego. Kluczowe kwestie wskazane przez państwa członkowskie to m.in.: etyczne, zrównoważone, odpowiedzialne i ukierunkowane na człowieka trenowanie i wykorzystywanie AI; poszanowanie prawa autorskiego i praw pokrewnych; przejrzystość w korzystaniu z treści chronionych; zatrudnienie i warunki pracy; godziwe wynagrodzenie w sektorze kultury i sektorze kreatywnym; różnorodność kulturowa i językowa; wpływ AI na kreatywne praktyki, a także dane dotyczące kultury jako zasób na potrzeby AI i innowacji. Chociaż niektóre z tych zagadnień są podejmowane w ramach innych inicjatyw dotyczących polityki, wiele kwestii związanych z AI należy uwzględnić w przyszłej strategii w zakresie AI dla sektora kultury i sektora kreatywnego. Jednocześnie w planie prac na lata 2027–2030 zaproponowano szereg ukierunkowanych dialogów dotyczących polityki służących zajęciu się różnymi, pojawiającymi się kwestiami związanymi z AI i sektorem kultury i sektorem kreatywnym oraz wspieraniu ukierunkowanej na człowieka kreatywności, innowacji i różnorodności w dobie AI. Biorąc pod uwagę szybkie tempo rozwoju AI, elastyczny, ale regularny dialog dotyczący polityki może stanowić w okresie objętym planem prac praktyczne narzędzie, która umożliwia ukierunkowane i sprawne kontakty i działania w zakresie aktualnych kwestii związanych z AI.

Wnioski, najlepsze praktyki i zalecenia z dialogu dotyczącego polityki powinny służyć za podstawę dyskusji dotyczących polityki i dyskusji eksperckich. Pełna lista konkretnych zagadnień powinna być elastyczna, tak by można było reagować na pojawiające się kwestie.

Przykładowe zagadnienia:

1. AI a różnorodność kulturowa i językowa

Cel: zbadanie środków podejmujących kwestię wpływu AI na różnorodność kulturową i językową, uczestnictwo w życiu kulturalnym w środowisku cyfrowym, dostępność i wyszukiwalność różnorodnych treści europejskich.

Oczekiwane rezultaty: sugestie, pomysły i zalecenia co do tego, jak chronić i zwiększać różnorodność kulturową online oraz promować udział języków regionalnych i mniejszościowych w systemach AI, a także co do kwestii związanych z dostępnością i wyszukiwalnością różnorodnych treści. Ustalenia powinny opierać się na szerszym procesie opracowania strategii w zakresie sztucznej inteligencji w sektorze kultury i sektorze kreatywnym oraz ten proces uzupełniać, a także powinny stanowić wkład w toczące się globalne dyskusje na międzynarodowych forach zajmujących się polityką kulturalną, w tym dyskusje w ramach konwencji UNESCO z 2005 r.

2. AI a zatrudnienie w sektorze kultury i sektorze kreatywnym

Cel: zbadanie potencjalnego wpływu na zwolnienia pracowników i przekształcanie miejsc pracy oraz na zatrudnienie w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, warunki pracy, godziwe wynagrodzenie, ludzką kreatywność, zapotrzebowanie na umiejętności, krytyczne myślenie i kompetencje w zakresie AI.

Oczekiwane rezultaty: wzajemna weryfikacja/gromadzenie dowodów na temat wpływu AI na rynek pracy oraz analiza rozwiązań wprowadzanych w ramach polityk w odpowiedzi na daną sytuację.

3. Inne pojawiające się kwestie związane z AI

Ewentualne dodatkowe dialogi dotyczące polityki na temat AI i sektora kultury i sektora kreatywnego mogłyby ułatwić wymianę informacji na temat innych pojawiających się kwestii, w tym w odniesieniu do odpowiednich inicjatyw przyjętych na szczeblu krajowym, a także kluczowych priorytetów działań wskazanych w unijnej strategii w zakresie AI dla sektora kultury i sektora kreatywnego. Możliwe zagadnienia to m.in.:

- edukacja artystyczna, umiejętności i szkolenie w dobie AI;
- sektorowe reakcje na wpływ AI (w tym wpływ AI na branżę audiowizualną, branżę gier wideo, branżę muzyczną, branżę projektowania, branżę wydawniczą i europejską branżę księgarską, biblioteczną, branżę muzealną i dziedzictwa kulturowego lub inne branże);
- możliwości i dobre praktyki w zakresie wykorzystania AI do celów twórczości artystycznej, produkcji kulturalnej, rozpowszechniania i dostępu do kultury;
- dane dotyczące kultury jako zasób na potrzeby AI i innowacji, który odzwierciedla wartości europejskie i promuje różnorodność kulturową i językową.

B. Działania / warsztaty z zakresu wzajemnego uczenia się

(i) Działania z zakresu wzajemnego uczenia się

W sprawozdaniu Komisji w sprawie planu prac na lata 2023–2026 odnotowano zainteresowanie państw członkowskich większym wykorzystaniem działań z zakresu wzajemnego uczenia się. Są to dobrowolne kontakty prowadzone pod kierunkiem państw członkowskich na poziomie ekspertów, zapewniające uczestniczącym państwom praktyczne ramy wymiany doświadczeń, porównywania podejść politycznych i wskazywania najlepszych praktyk. W stosownym przypadku wynikiem tych działań mogą być sprawozdania podsumowujące i praktyczne zalecenia. Działania z zakresu wzajemnego uczenia się powinny pozostać elastyczne i powinno się je podejmować w odpowiedzi na pojawiające się wyzwania. Przykładowe zagadnienia:

- *Status artystów i osób zawodowo związanych z kulturą*: wymiana doświadczeń na temat zagadnień mających wpływ na sektor kultury i sektor kreatywny, takich jak warunki pracy, godziwe wynagrodzenie, zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn i luki w reprezentacji, bariery dla mobilności transgranicznej lub działania następcze w związku z wcześniejszymi zaleceniami grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji[14].

- *Kreatywna moda*: wymiana najlepszych praktyk w zakresie wyzwań strukturalnych stojących przed kreatywną modą jako odrębną branżą sektora kultury i sektora kreatywnego, w tym wyzwań związanych z transformacją w stronę modelu zrównoważonego, dostępem do finansowania oraz przekazywaniem umiejętności i rzemiosła.

- *Długoterminowa ochrona cyfrowego dziedzictwa kulturowego*: wymiana najlepszych praktyk i możliwe opracowanie wspólnych rozwiązań i narzędzi służących długoterminowej transgranicznej ochronie różnych form cyfrowego dziedzictwa kulturowego w UE, w tym m.in. dziedzictwa audiowizualnego, tekstowego, wizualnego i budowlanego, w celu zwiększenia gotowości i odporności, w tym cyberodporności, w sektorze kultury i sektorze kreatywnym.

---

[14] Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. „The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals” [Status i warunki pracy artystów oraz osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym] (2023 r.).

- *Dostęp do kultury i uczestnictwo w kulturze*: wymiana najlepszych praktyk w zakresie wspierania dostępu do kultury i dziedzictwa kulturowego oraz uczestnictwa w nich, w szczególności w odniesieniu do grup niedostatecznie reprezentowanych, osób z niepełnosprawnościami, osób młodych i starszych oraz osób mieszkających na obszarach wiejskich i oddalonych.

Ewentualne dodatkowe zagadnienia w ramach działań z zakresu wzajemnego uczenia się to np.: edukacja kulturalna i artystyczna, w tym edukacja filmowa; artyści zagrożeni; odporność demokracji i pamięć o przeszłości Europy; żywe dziedzictwo, tradycyjne rzemiosło i niematerialne dziedzictwo kulturowe; biblioteki, działalność wydawnicza i europejska branża księgarska; projektowanie, architektura i wysokiej jakości środowisko życia; branża audiowizualna i filmowa; branża muzyczna; nielegalny handel dobrami kultury oraz podwodne dziedzictwo kulturowe.

(ii) Warsztaty

„Warsztaty" to kontakty pod kierunkiem Komisji, w których uczestniczą, stosownie do przypadku, państwa członkowskie, eksperci i zainteresowane strony. Możliwy temat warsztatów:

- *Kultura i zdrowie*: wymiana najlepszych praktyk w zakresie bieżącej współpracy między sektorem kultury a sektorem zdrowia i dobrostanu, w tym wkład w przyszłe wytyczne UE dotyczące kultury, zdrowia i dobrostanu[15].

[15] Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy".

C. Grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji

Cel: ułatwianie zorganizowanej współpracy ekspertów oraz opracowywania praktycznych zaleceń dotyczących kształtowania polityki na szczeblu Unii i w stosownym przypadku na szczeblu krajowym.

(i) Odblokowanie finansowania kultury: stymulowanie inwestycji w sektorze kultury i sektorze kreatywnym

Uzasadnienie: odpowiednie finansowanie kultury ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia silniejszego i bardziej konkurencyjnego sektora kultury. W całej Europie budżety na kulturę znajdują się jednak pod ciągłą presją.

Cel: ta grupa ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji przeanalizuje kwestię finansowania kultury i sporządzi zalecenia dla państw członkowskich i instytucji UE co do tego, jak skutecznej stymulować wykorzystanie innowacyjnych narzędzi finansowania, zachęcać do korzystania z prywatnych, filantropijnych i innych źródeł finansowania i mechanizmów współpracy oraz nimi zarządzać, zgodnie z zasadą pomocniczości. Obejmuje to zbadanie, w jaki sposób, poprzez stworzenie warunków sprzyjających zwiększeniu finansowania, można wzmocnić sektor kultury i sektor kreatywny oraz w jaki sposób instytucje kulturalne i osoby zawodowo związane z kulturą mogą najlepiej zarządzać ich rozwojem i przeciwdziałać wszelkim powiązanym zagrożeniom. Grupa ta rozważy również, w jaki sposób finansowanie kultury można włączyć horyzontalnie do różnych instrumentów finansowania, umożliwiając kulturze czerpanie korzyści m.in. z badań naukowych, przedsiębiorczości, mobilności, rozwoju międzynarodowego. Grupa powinna skupiać ekspertów w dziedzinie polityki kulturalnej oraz ekspertów w dziedzinie publicznych i prywatnych mechanizmów finansowania. Powinna też uwzględnić nowe prace UNESCO nad sporządzeniem wytycznych i zaleceń dotyczących finansowania kultury, w tym zaprosić do udziału w grupie odpowiednich ekspertów UNESCO.

Ta nowa grupa ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji będzie dążyć do przeglądu i wykorzystania ustaleń i zaleceń zawartych w sprawozdaniu z 2015 r. pt. „Towards More Efficient Financial Ecosystems: Innovative Instruments to Facilitate Access to Finance for the Cultural and Creative Sectors" [W kierunku bardziej wydajnych ekosystemów finansowych: innowacyjne instrumenty ułatwiające sektorowi kultury i sektorowi kreatywnemu dostęp do finansowania]. Będzie również opierać się na doświadczeniach i zasobach opracowanych w ramach projektu Creative FLIP (dotyczącego finansowania, uczenia się, innowacji i praw własności intelektualnej na potrzeby sektorów i przemysłów kultury i kreatywnych).

To działanie w ramach otwartej metody koordynacji pomoże w sformułowaniu wytycznych UE dotyczących strategicznych inwestycji w kulturę[16] oraz w poszukiwaniu innowacyjnych narzędzi inwestycyjnych w celu przyciągnięcia kapitału prywatnego, w tym filantropii, we współpracy z odpowiednimi instytucjami finansowymi.

Oczekiwane rezultaty: sprawozdanie ekspertów przedstawiające kluczowe zalecenia co do włączania kultury do przekrojowych mechanizmów finansowania oraz rozwijania otoczenia sprzyjającego publicznemu i prywatnemu finansowaniu kultury.

(ii) Kultura i dziedzictwo a gotowość i reagowanie w razie sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych

Uzasadnienie: w coraz bardziej niestabilnym globalnym kontekście geopolitycznym zbyt często zdarza się, że kultura i dziedzictwo znajdują się na pierwszej linii frontu w sytuacji konfliktów i niepokojów. Ataki, na które są one narażone, mogą przybierać różne formy, m.in. mogą polegać na bezpośrednim atakowaniu infrastruktury kulturalnej i obiektów dziedzictwa kulturowego. W toku trwającej rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie wciąż uwagę zwraca celowe niszczenie kultury i dziedzictwa jako świadoma taktyka wojny kulturalnej mającej podważyć i zniszczyć tożsamość kulturową. Także nasilające się ekstremalne zdarzenia pogodowe, w tym powodzie, fale upałów i pożary roślinności, spowodowane kryzysem klimatycznym, stwarzają znaczne ryzyko wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych dotyczących obiektów kultury i dziedzictwa kulturowego w całej Unii i wymagają refleksji, analizy oraz konkretnych, skoordynowanych międzysektorowych działań w zakresie gotowości w ramach przygotowania się na takie zdarzenia. Ponadto szereg państw członkowskich boryka się z problemem kradzieży z muzeów i innych instytucji kulturalnych, który stanowi rosnące zagrożenie dla integralności dziedzictwa kulturowego.

---

16 Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy".

Cel: wnioski, jakie Europa wyciągnęła ze swojej reakcji na niedawne kryzysy pokazują, że działania UE mogą być uzupełnieniem dwustronnych inicjatyw podejmowanych przez państwa członkowskie oraz wnieść cenny wkład i stanowić wzór w zakresie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych, zarządzania ryzykiem i reagowania kryzysowego w sektorze kultury i sektorze dziedzictwa kulturowego. Działanie w ramach otwartej metody koordynacji powinno uwzględniać mechanizmy wczesnego ostrzegania i natychmiastowego reagowania, ochronę, zachowanie i odbudowę kultury i dziedzictwa oraz najlepsze praktyki w zakresie środków bezpieczeństwa przeciwko kradzieży z muzeów i innych instytucji kulturalnych. Inicjatywy takie jak stosowanie podejścia „Drużyna Europy" w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego w Ukrainie jako odpowiedź na ataki na kulturę oraz włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego do unijnych ram ochrony ludności zapewniają podejście, które jest skoordynowane, skuteczne i umożliwia zwiększenie skali działań. W unijnej strategii na rzecz unii gotowości zaproponowano szereg działań zgodnych z podejściem uwzględniającym wszystkie zagrożenia oraz obejmującym całe społeczeństwo i całą administrację rządową. To działanie w ramach otwartej metody koordynacji, skupiające ekspertów w dziedzinie kultury i dziedzictwa oraz ekspertów w dziedzinie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych oraz reagowania na nie, będzie miało na celu przedstawienie zaleceń dotyczących dynamicznego, elastycznego i skutecznego modelu koordynowania reakcji UE na zagrożenia dla wspólnego dziedzictwa kulturowego przy uwzględnieniu istniejących na szczeblu UE ram i narzędzi gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych oraz reagowania na nie. W ramach otwartej metody koordynacji należy zająć się kwestią gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych, zarządzania ryzykiem i reagowania kryzysowego zarówno w odniesieniu do materialnego, jak i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym uwzględnieniu, w stosownym przypadku, technologii ochrony cyfrowych zasobów dziedzictwa.

Oczekiwane rezultaty: sprawozdanie ekspertów przedstawiające kluczowe zalecenia i narzędzia w zakresie gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych oddziałujących na dziedzictwo kulturowe i w zakresie zarządzania ryzykiem w kontekście dziedzictwa służące opracowaniu bardziej strategicznego, dynamicznego, skutecznego i elastycznego podejścia do ochrony kultury oraz dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

(iii) Wolność artystyczna: zwiększanie zdolności w zakresie ochrony wolności artystycznej

Uzasadnienie: wzmocnienie wolności artystycznej jest szczególnie istotne ze względu na rolę kultury i sztuki w podtrzymywaniu europejskich wartości i odporności demokracji. Wolność artystyczna umożliwia realizowanie ekspresji, dialogu i aktywności obywatelskiej w sposób swobodny i pluralistyczny. Ponadto zagadnienie wolności artystycznej uznano za jedno z kluczowych w planie prac – w porozumieniu z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami z sektora kultury i sektora kreatywnego – ponieważ artyści i osoby zawodowo związane z kulturą w coraz większym stopniu podlegają bezpośrednim i pośrednim naciskom.

Cel: to działanie w ramach otwartej metody koordynacji powinno skupiać ekspertów z zakresu polityki kulturalnej, praw człowieka lub polityki w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i obejmować współpracę z przedstawicielami odpowiednich organizacji międzynarodowych, w tym Rady Europy i UNESCO, które już prowadzą działania w zakresie sprawozdawczości i mapowania oraz opracowują normy dotyczące kształtowania polityki w tej dziedzinie. Powinno ułatwiać kontakty dotyczące istniejących ram, inicjatyw i dobrych praktyk na szczeblu krajowym i wielostronnym oraz służyć zbadaniu środków mających na celu ochronę wolności artystycznej i promowanie otoczenia sprzyjającego twórczości artystycznej. To działanie w ramach otwartej metody koordynacji powinno służyć przeanalizowaniu istniejących podejść – na szczeblu krajowym, europejskim i międzynarodowym – w zakresie monitorowania i sprawozdawczości i powinno pomóc w zidentyfikowaniu luk utrudniających opracowanie skutecznych reakcji politycznych pozwalających chronić wolność artystyczną. Takie prace powinny mieć na celu uzupełnienie istniejących inicjatyw podejmowanych przez Radę Europy, UNESCO, odpowiednie organizacje społeczeństwa obywatelskiego i środowisko akademickie oraz unikanie powielania takich inicjatyw. Grupa ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji powinna również rozważyć, w jaki sposób działania Rady w dziedzinie wolności artystycznej mogą wnieść wartość dodaną i przyczynić się do osiągnięcia szerszych celów polityki kulturalnej, w tym do opracowania sprawozdań na temat stanu kultury[17].

Oczekiwane rezultaty: sprawozdanie ekspertów opierające się na istniejących podejściach i ramach międzynarodowych, w szczególności na podejściach i ramach Rady Europy i UNESCO, przedstawiające dobre praktyki i ewentualne zalecenia dotyczące zwiększenia zdolności i możliwości w zakresie ochrony i wzmacniania wolności artystycznej oraz wskazujące możliwości przyszłych wspólnych inicjatyw realizowanych wraz z Radą Europy i UNESCO.

[17] Jedna z inicjatyw Komisji w ramach „Kompasu kultury dla Europy”.

D. Sieci i kontakty ekspertów

(i) Sieć unijnego centrum danych dotyczących kultury

Uzasadnienie: konieczne jest prowadzenie prac nad rozwojem zdolności w zakresie gromadzenia danych, badań i monitorowania w dziedzinie kultury w całej Unii. We wspólnej deklaracji określono wspólne zobowiązanie do „podejmowania inicjatyw mających na celu poprawę dostępności rzetelnych i porównywalnych danych na temat kultury w celu wsparcia kształtowania polityk kulturalnych opartych na dowodach". Zgodnie z tym Komisja zobowiązała się do utworzenia nowego unijnego centrum danych dotyczących kultury.

Cel: zapewnienie państwom członkowskim i Komisji forum służącego wymianie najlepszych praktyk, testowaniu pomysłów i eliminowaniu luk w gromadzeniu danych dotyczących sektora kultury i sektora kreatywnego na szczeblu UE, wspólnie z ekspertami w tej dziedzinie, w celu budowania większej spójności i w stosownym przypadku wzajemnego dostosowania prac nad danymi dotyczącymi kultury. Działania sieci będą uzupełnieniem istniejących prac w dziedzinie statystyki publicznej i powinny wspierać kształtowanie polityki opartej na dowodach, w tym poprzez dobrowolną wymianę praktyk w zakresie wspólnych wskaźników, interoperacyjności i odpowiedzialnego zarządzania danymi. Związane z tym działania powinny być także wykorzystane przy tworzeniu unijnego centrum danych dotyczących kultury. Cele i zakres zadań sieci powinny zostać przedyskutowane na forum Komitetu ds. Kultury przed rozpoczęciem jej działalności.

Oczekiwane rezultaty: sieć ekspertów z państw członkowskich pracujących – dwustronnie lub wielostronnie, na zasadzie dobrowolności i ad hoc – nad pomiarami i analizą w dziedzinie kultury oraz w sektorze kultury i sektorze kreatywnym.

(ii) Spotkania urzędników wyższego szczebla w sprawie międzynarodowych stosunków kulturalnych

Uzasadnienie: Uwzględniając zalecenia grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji na temat zarządzania międzynarodowymi stosunkami kulturalnymi, regularne spotkania urzędników wyższego szczebla w sprawie międzynarodowych stosunków kulturalnych mogą odbywać się co sześć miesięcy, na zasadzie dobrowolności, jako prerogatywa prezydencji. Alternatywnie w zapewnieniu ciągłości między spotkaniami urzędników wyższego szczebla może pomóc składający się z zainteresowanych państw członkowskich nieformalny komitet wspierający, który organizowałby te spotkania i ułatwiał planowanie tematów i porządków obrad z wyprzedzeniem. W skład tego komitetu powinni wchodzić eksperci w dziedzinie kultury i stosunków zewnętrznych z zainteresowanych państw członkowskich i służb Komisji oraz ESDZ, stosownie do przypadku, zarówno z dziedziny kultury, jak i spraw zagranicznych, tak by odzwierciedlić zazębianie się tych dwóch dziedzin polityki w przypadku międzynarodowych stosunków kulturalnych.

Oczekiwane rezultaty: Regularne spotkania mające na celu wspieranie ciągłości, planowania strategicznego i koordynacji polityki w zakresie międzynarodowych stosunków kulturalnych.

E. Działania następcze w związku z wcześniejszymi pracami w ramach otwartej metody koordynacji

Kluczowym wnioskiem wyciągniętym z planu prac na lata 2023–2026 było istnienie potrzeby, aby sieci stworzone przez grupy w ramach otwartej metody koordynacji kontynuowały działalność po sporządzeniu sprawozdania grupy ekspertów w ramach otwartej metody koordynacji, tak by umożliwić stałe angażowanie się i zachęcać do wdrażania zaleceń[18]. Plan prac na lata 2027–2030 będzie miał na celu zapewnienie ciągłości i osiągania celów w obszarach tematycznych poruszanych ostatnio w ramach otwartej metody koordynacji, poprzez działania obejmujące ewentualne (i) podsumowania, (ii) nieformalną wymianę poglądów na forum Komitetu ds. Kultury w celu dzielenia się aktualnymi informacjami na temat wdrażania zaleceń na szczeblu krajowym i ogólnounijnym, oraz (iii) uwzględnienie zaleceń z działań w ramach otwartej metody koordynacji w innych procesach opracowywania polityki.

F. Gościnne prezentacje / dyskusje na forum Komitetu ds. Kultury

Cel: w przypadku tematów związanych z kulturą, poruszanych na forum innych organów przygotowawczych Rady lub na forach zewnętrznych, „gościnne prezentacje / dyskusje na forum Komitetu ds. Kultury” mogą stanowić przestrzeń do wymiany pomysłów i dzielenia się aktualnymi informacjami na temat stosownych kwestii. Na orientacyjnej liście tematów mogłyby znaleźć się:

- *Ukraina: kultura, dziedzictwo kulturowe i odbudowa*

Wymiana poglądów na forum Komitetu ds. Kultury na temat podejścia „Drużyna Europy” i innych środków wsparcia, w celu oceny i określenia dodatkowych potrzeb i możliwości współpracy w zakresie udzielania Ukrainie wsparcia w dziedzinie kultury i dziedzictwa.

- *Prawa kulturalne, demokracja kulturalna i sztuka zaangażowana społecznie: wymiana najlepszych praktyk*

Dyskusja na forum Komitetu ds. Kultury z udziałem odpowiednich międzynarodowych zainteresowanych stron, w tym specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. praw kulturalnych.

---

18 Zob. Sprawozdanie Komisji w sprawie Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2023–2026.

- *Konkurencyjność i wymiar kulturowy europejskiego sektora gier wideo*

Wymiana poglądów na ewentualnym wspólnym posiedzeniu Komitetu ds. Kultury i Grupy Roboczej do Spraw Audiowizualnych i Mediów.

- *Polityka architektoniczna, wysokiej jakości środowisko życia dla wszystkich i nowy europejski Bauhaus*

Wymiana poglądów na ewentualnym wspólnym posiedzeniu Komitetu ds. Kultury i Grupy Roboczej ds. Środowiska, z udziałem innych zainteresowanych stron, takich jak sieć europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP).

- *Prawa autorskie – prezentacja przygotowana przez inne grupy robocze*

Wymiana poglądów na ewentualnym wspólnym posiedzeniu Komitetu ds. Kultury i Grupy Roboczej ds. Własności Intelektualnej (prawo autorskie).

- *Kultura, historia europejska i pamięć o przeszłości*

Wymiana poglądów na forum Komitetu ds. Kultury w celu włączenia odpowiednich zainteresowanych stron z dziedziny spraw międzynarodowych, odpowiednich organów UE lub innych podmiotów.

Powyższa lista nie wyklucza podejmowania przez prezydencje innych istotnych tematów, które uznają za stosowne.

G. Inne działania

Zgodnie z poprzednimi planami prac UE w dziedzinie kultury konferencje, seminaria, badania i inne działania będą nadal przyczyniać się do wdrażania planu prac i do analizowania tematów priorytetowych.

Przy zachowaniu potrzeby elastyczności i zdolności reagowania w ramach planu prac, inicjatywy pod kierunkiem prezydencji i ewentualne wyniki prac Rady mogłyby orientacyjnie dotyczyć takich tematów jak:

- wkład bibliotek i mediów w odporność społeczną;
- ochrona dziedzictwa kulturowego i zwalczanie nielegalnego handlu;
- międzynarodowe stosunki kulturalne;
- umiejętności i zawody związane z kulturą w okresie transformacji;
- prawa autorskie i kultura;
- niematerialne dziedzictwo kulturowe;
- potężny ekosystem kulturalny na rzecz odpornego i zdrowego społeczeństwa;
- rola kultury we wzmacnianiu dobrostanu, zaangażowania obywatelskiego i odpornych społeczności;
- podwodne dziedzictwo kulturowe;
- kultura i zrównoważona turystyka.

ZAŁĄCZNIK II DO ZAŁĄCZNIKA

Wstępny harmonogram Planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2027–2030

	2027		**2028**		**2029**		**2030**	
	H1	**H2**	**H1**	**H2**	**H1**	**H2**	**H1**	**H2**
A. Wzmacnianie europejskich wartości, praw kulturalnych i wolności artystycznej								
Wolność artystyczna			Otwarta metoda koordynacji					
Dostęp do kultury			Działanie z zakresu wzajemnego uczenia się (*ewent.*)					
Biblioteki i instytucje kultury	Konferencja: Biblioteki i media na rzecz odporności społecznej i zaangażowania obywatelskiego	Konferencja: Biblioteki publiczne, kultura czytania i kompetencja czytania ze zrozumieniem: perspektywy europejskie i inicjatywy greckie				Podsumowanie		
Prawa kulturalne					Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (*ewent.*)			
B. Wzmacnianie pozycji artystów i osób zawodowo związanych z kulturą oraz wspieranie ludzi i społeczeństwa								
Kultura a zdrowie		Konferencja w prawie „kultury na receptę”	Warsztaty (*ewent.*)	Konferencja i konkluzje Rady (*ewent.*)				

Status i warunki pracy							Podsumowanie (*ewent.*)	
Umiejętności i szkolenia			Konferencja: Przyszłościowe umiejętności na rzecz silniejszych ekosystemów kultury, dziedzictwa i kreatywności					
Dobrostan, aktywność obywatelska i odporność społeczności								Konferencja i konkluzje (*ewent.*)
C. Kultura, konkurencyjność, odporność, innowacje, zrównoważoność i spójność								
Finansowanie kultury	Otwarta metoda koordynacji							
			Konferencja w sprawie mechanizmów finansowania					
Przygotowanie na kryzysy i klęski żywiołowe				Otwarta metoda koordynacji				
Dane dotyczące kultury			Sieć ekspertów					

Sztuczna inteligencja		Konferencja w sprawie związku między sztuczną inteligencją, własnością intelektualną i warunkami zatrudnienia w sektorze kultury Konferencja w sprawie korzystania z AI w celu ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego	Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (AI i prawa autorskie)	Dialog dotyczący polityki (*ewent*).		Dialog dotyczący polityki (*ewent*).	Konferencja i konkluzje Rady (*ewent.*)	
Dziedzictwo kulturowe a klimat		Nieformalne spotkanie ministrów Konferencja w sprawie niebieskiej gospodarki i promowania podwodnych stanowisk archeologicznych	Konferencja w sprawie muzeów i dziedzictwa kulturowego jako czynników ochrony, rewitalizacji i odporności					Podsumowanie (*ewent.*)
Dyskusje sektorowe (sprawy audiowizualne, muzyka)			Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (*ewent.*) Konferencja w sprawie dziedzictwa filmowego i	Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (*ewent.*)				

			edukacji filmowej					
Polityka architektoniczna	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP) Europejska Konferencja w sprawie Polityki Architektonicznej (ECAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP) Europejska Konferencja w sprawie Polityki Architektonicznej (ECAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP) Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (*ewent.*)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP) Europejska Konferencja w sprawie Polityki Architektonicznej (ECAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP)	Spotkanie europejskich dyrektorów ds. polityki architektonicznej (EDAP) Europejska Konferencja w sprawie Polityki Architektonicznej (ECAP)
Konkurencyjność sektora kultury i sektora kreatywnego	Konferencja: Konkurencyjność UE pomyślana na nowo: udział sektora kultury i sektora kreatywnego							
D. Międzynarodowe stosunki i partnerstwa kulturalne								
Nielegalny handel		Konferencja w sprawie nielegalnego handlu dobrami kultury i handlu podrobionymi dziełami sztuki						
Ukraina	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”	Podejście „Drużyna Europy”

					Komitet ds. Kultury: gościnna prezentacja / dyskusja (*ewent.*)			
Międzynarodowe stosunki kulturalne	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*) Konferencja w sprawie wzmacniania współpracy kulturalnej w regionie Morza Śródziemnego	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*) Podsumowanie (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)	Posiedzenie urzędników wysokiego szczebla (*ewent.*)

Wytyczne w sprawie metod pracy

Zasady ogólne

- Działania podejmowane w ramach planu prac powinny być realizowane w sposób elastyczny oraz zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności.
- Udział jest dobrowolny i w stosownym przypadku oparty na wskazaniach ze strony państwa członkowskiego.
- Działania podejmowane w ramach planu prac nie powinny nadmiernie zwiększać obciążeń administracyjnych w stosunku do państw członkowskich, Komisji i zainteresowanych stron.
- Komisja może wspierać realizację planu prac poprzez zapewnianie wiedzy fachowej oraz w stosownym przypadku wsparcia logistycznego lub finansowego.
- W stosownym przypadku wyniki działań podejmowanych w ramach planu prac mogą być prezentowane Radzie lub jej organom przygotowawczym.
- Działania podejmowane w ramach planu prac mogą stanowić przyczynek do przyszłego rozwoju polityki i przyszłych zaleceń politycznych.
- Prezydencje, państwa członkowskie i Komisja powinny starać się zapewnić spójność działań podejmowanych w ramach planu prac z innymi stosownymi inicjatywami.
- W stosownym przypadku po zakończeniu działania przedstawione zostanie sprawozdanie z wyników.

Dialog dotyczący polityki

- Dialog dotyczący polityki będzie organizowany przez Komisję, o ile spełnione będą warunki budżetowe, jednak państwa członkowskie lub prezydencje mogą zaproponować konkretny temat lub zorganizować dodatkowy dialog lub dodatkowe wydarzenia, w tym związane ze stosownymi inicjatywami przyjętymi na szczeblu krajowym.

- W dialogu dotyczącym polityki powinni uczestniczyć odpowiedni decydenci, eksperci oraz w stosownym przypadku zainteresowane strony.

Działania z zakresu wzajemnego uczenia się / warsztaty

- Działania z zakresu wzajemnego uczenia się (PLA) to dobrowolne kontakty z partnerami pod kierunkiem państwa członkowskiego, pozwalające państwom członkowskim w elastycznym formacie wymieniać się doświadczeniami i sprawdzonymi rozwiązaniami.

- Państwo członkowskie lub grupa zainteresowanych państw członkowskich mogą, jeśli uznają to za niezbędne, zaproponować zorganizowanie i sfinansowanie takiego działania. Jeśli spełnione będą warunki budżetowe, Komisja może udzielić wsparcia finansowego.

- Warsztaty to kontakty pod kierunkiem Komisji, w których uczestniczą państwa członkowskie, eksperci i zainteresowane strony.

Otwarta metoda koordynacji (OMK)

- Otwarta metoda koordynacji to ramy współpracy, kontaktów i wymiany sprawdzonych rozwiązań między państwami członkowskimi w pewnych wspólnych sprawach; pozwala to opracowywać niewiążące zalecenia.

- Mandat OMK będzie finalizowany przez Komitet ds. Kultury – w stosownym przypadku przy udziale innych odpowiednich grup roboczych – na podstawie projektu zaproponowanego przez Komisję.

- Mandat może przewidywać zaproszenie stron trzecich, w tym państw trzecich do grupy działającej w ramach otwartej metody koordynacji.

- Każda grupa działająca w ramach otwartej metody koordynacji wyznaczy na pierwszym posiedzeniu przewodniczącego lub przewodniczących.

- Zależnie od tematu grupa może być w stosownym przypadku zachęcana do utworzenia mniejszych grup mających zająć się bardziej szczegółowymi tematami i do korzystania z metod partycypacyjnych.

Sieci i kontakty ekspertów

- Sieci i kontakty ekspertów mogą być wykorzystywane wtedy, gdy potrzebna jest stała współpraca, wymiana informacji lub koordynacja.

- Wskazywanie odpowiednich ekspertów do tych sieci i kontaktów będzie należeć odpowiednio do państw członkowskich i Komisji.

Działania następcze w związku z wcześniejszymi OMK

- W stosownym przypadku mogą zostać zorganizowane podsumowania, wymiany poglądów lub inne działania następcze na tematy poruszane w ramach otwartej metody koordynacji w ramach planu prac na lata 2023–2026 lub planów wcześniejszych.

- Działania te powinny służyć ocenie luk wdrożeniowych, wskazywaniu zadań następczych oraz ustanawianiu związku z przyszłym rozwojem polityki unijnej i krajowej.

Gościnne prezentacje / dyskusje na forum Komitetu ds. Kultury

- Można organizować gościnne prezentacje lub dyskusje na forum Komitetu ds. Kultury, aby ułatwić dyskusje na temat nowo pojawiających się zagadnień lub zmian w dziedzinach polityki związanych z kulturą.

- W dyskusjach takich mogą brać udział eksperci zewnętrzni i zainteresowane strony z zewnątrz oraz przedstawiciele innych odpowiednich organów przygotowawczych Rady, zgodnie z regulaminem wewnętrznym Rady.

Główne dokumenty polityczne

- Deklaracja z Cáceres (Hiszpania, 2023)
- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U. C 326 z 26.10.2012)
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Kompas kultury dla Europy" z 2025 r. (COM(2025) 785 final)
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie planu działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dobrami kultury (COM(2022) 800 final)
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Plan działania na rzecz kontynentu sztucznej inteligencji" (COM(2025) 165 final)
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Pełne wykorzystanie potencjału innowacyjnego UE. Plan działania w zakresie własności intelektualnej wspierający odbudowę i odporność UE" (COM(2020) 760 final)

– Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Nowy europejski program na rzecz kultury” (COM(2018) 267 final).

– Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Nowy europejski Bauhaus. Piękno, zrównoważoność, wspólnota” (COM(2021) 573 final)

– Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji (COM(2020) 790 final)

– Konkluzje Rady w sprawie oceny ram prawnych dotyczących audiowizualnych usług medialnych i usług platform udostępniania wideo (C/2025/2954, 26.5.2025)

– Konkluzje Rady w sprawie zagrożonych i przesiedlonych artystów (Dz.U. C 185/39 z 26.5.2023)

– Konkluzje Rady w sprawie zarządzania kulturą (Dz.U. C 393/8 z 19.12.2012)

– Konkluzje Rady w sprawie kultury, wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego jako kluczowych elementów inicjatywy nowy europejski Bauhaus (Dz.U. 2021/C 501 I/03 z 13.12.2021)

– Konkluzje Rady w sprawie wzmocnienia pozycji sektora kultury i sektora kreatywnego poprzez budowanie publiczności oparte na danych (C/2024/3542, 31.5.2024)

– Konkluzje Rady pt. „Wzmacnianie wymiaru kulturalnego i kreatywnego w europejskim sektorze gier wideo” (C/2023/1345, 30.11.2023)

– Konkluzje Rady w sprawie podejścia UE do dziedzictwa kulturowego podczas konfliktów i kryzysów (dok. 9837/21)

– Konkluzje Rady w sprawie poprawy i wspierania dostępu do kultury (C/2024/7446, 13.12.2024)

– Konkluzje Rady w sprawie wspierania młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w rozpoczynaniu kariery zawodowej (C/2025/3165, 4.6.2025)

– Konkluzje Rady w sprawie strategicznej roli kultury, dziedzictwa kulturowego i utworów audiowizualnych w podtrzymaniu europejskich wartości i odporności demokratycznej (C/2025/6562, 10.12.2025)

– Konwencja Rady Europy o ochronie dziedzictwa archeologicznego Europy (zmieniona) (konwencja z Valletty, 1992)

– Konwencja Rady Europy o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy (konwencja z Grenady, 1985)

– Konwencja Rady Europy o przestępstwach przeciwko dobrom kultury (Nikozja, 2017)

– Konwencja ramowa Rady Europy o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa (konwencja z Faro, 2005)

– Europejska konwencja krajobrazowa Rady Europy (konwencja z Florencji, 2000)

– Rezolucja Rady w sprawie planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2023–2026 (Dz.U. 2022/C 466/01 z 7.12.2022)

– Deklaracja z Davos pt. „W kierunku wysokiej jakości Baukultur w Europie" (Szwajcaria, 2018)

– Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego na lata 2021–2030 (przyjęta 5 października 2021 r.)

– Badanie Komisji Europejskiej, 2020, The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals [*Status i warunki pracy artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym*] sprawozdanie końcowe, https://culture.ec.europa.eu/resources/document-library/the-status-and-working-conditions-of-artists-and-cultural-and-creative-professionals-0

– Badanie Komisji Europejskiej, 2026, Study on the discoverability of diverse European cultural content in the digital environment [*Badanie dotyczące wyszukiwalności różnorodnych europejskich treści kulturalnych w otoczeniu cyfrowym*] sprawozdanie końcowe, https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/34da2669-32b4-11f1-be39-01aa75ed71a1

– Komisja Europejska, Sprawozdanie z ochrony socjalnej artystów, maj 2025: Mutual learning on inclusive social protection for artists and creative workers [*Wzajemne uczenie się na temat włączającej ochrony socjalnej artystów i pracowników sektora kreatywnego*], Komisja Europejska; https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/social-protection-social-inclusion/mutual-learning-inclusive-social-protection-artists-and-creative-workers-2025-05-06_en

– Program strategiczny Rady Europejskiej na lata 2024–2029 (EUCO 15/24)

– Europejski Urząd ds. Pracy, badanie opublikowane w grudniu 2024 r.: https://www.ela.europa.eu/en/news/creative-sectors-ela-study-reveals-precarious-working-conditions-and-undeclared-labour

– Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2023 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie unijnych ram dotyczących sytuacji społecznej i zawodowej artystów i pracowników sektora kultury i sektora kreatywnego (2023/2051(INL))

– Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego (EPRS), EU framework for the social and professional situation of artists and workers in the cultural and creative sectors [*Unijne ramy regulujące sytuację socjalną i zawodową artystów i pracowników sektora kultury i sektora kreatywnego*], listopad 2023, https://www.europarl.europa.eu/thinktank/fr/document/EPRS_STU(2023)747426

– Plan strategiczny Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej na 2023 r. pt. ‘The EUIPO’s DNA, a robust, inclusive, diverse and sustainable IP ecosystem that works for all’ [*DNA EUIPO. Solidny, inkluzywny, zróżnicowany i zrównoważony ekosystem własności intelektualnej korzystny dla wszystkich*]

– Europol (2026), Changing tactics, changing targets: the evolving nature of museum heists [*Zmieniająca się taktyka, zmieniające się cele: ewoluujący charakter napadów na muzea*], seria sprawozdań Europol Spotlight, Urząd Publikacji Unii Europejskiej

– Deklaracja G-20 z KwaDukuzy (RPA, 2025)

– Deklaracja rzymska ministrów kultury G-20 i deklaracja przywódców G-20 (Rzym, 2021)

– Deklaracja ministrów kultury G-20 z Salvadoru (Brazylia, 2024)

– Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków, European quality principles for EU-funded interventions with potential impact upon cultural heritage: revised edition [*Europejskie zasady jakości dotyczące działań finansowanych ze środków UE i mających potencjalny wpływ na dziedzictwo kulturowe: wydanie zmienione*], listopad 2020

– Międzynarodowa Organizacja Pracy, 2023: The Future of Work in the Arts and Entertainment Sector [*Przyszłość pracy w sektorze sztuki i rozrywki*] https://www.ilo.org/publications/future-work-arts-and-entertainment-sector

– Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Europejska tarcza demokracji: wspieranie silnych i odpornych demokracji” (JOIN(2025) 791 final)

– Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie strategii na rzecz unii gotowości (JOIN(2025) 130 final)

– Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady „W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych”(JOIN(2016) 29 final)

– Wspólna deklaracja z 2026 r. pt. „Europa dla kultury – kultura dla Europy” (Dz.U. C, C/2026/3440 z 25.6.2026)

– Zobowiązanie ministrów kultury MONDIACULT 2025 – dokument końcowy (Barcelona, 1 października 2025)

– Karta z Porto Santo pt. „Kultura a promowanie demokracji: w kierunku europejskiego obywatelstwa kulturowego” (2021)

– Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L 277/1 z 27.10.2022)

– Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.U. L, 2024/1689)

– Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie Planu prac w dziedzinie kultury na lata 2023–2026 (COM(2026) 337 final)

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Culture and Health, Time to Act’ [*Kultura a zdrowie: czas działać*] (2025), https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/be89805d-9cf8-11f0-97c8-01aa75ed71a1/language-en

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Creative Shifts: Empowering culture for sustainable living’ [*Kreatywne zmiany: zwiększanie znaczenia kultury na rzecz zrównoważonego życia*] (2025); https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/043230ba-d250-11f0-8da2-01aa75ed71a1

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Strengthening Cultural Heritage Resilience for Climate Change’ [*Zwiększanie odporności dziedzictwa kulturowego na zmianę klimatu*] (2022) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘The Status and Working Conditions of Artists and creative and Cultural Professionals’ [*Status i warunki pracy artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym*] (2023) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Strengthening Europe through Public Libraries – How sustained investment in public libraries and their multiple roles delivers social, cultural and democratic returns’ [*Wzmacnianie Europy poprzez biblioteki publiczne – jak stabilne inwestycje w biblioteki publiczne i w ich wieloraką rolę zwracają się na polu społecznym, kulturalnym i demokratycznym*] (2026) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/623284d9-8184-11f1-bf5e-01aa75ed71a1/language-en

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Stormy Times – Nature and humans: Cultural Courage for change’ [*Burzliwe czasy. Natura i ludzie: kulturowa odwaga do wprowadzania zmian*] (2022); https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en

– Sprawozdanie grupy ekspertów z państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji pt. ‘Towards a shared culture of architecture – Investing in a high-quality living environment for everyone’ [*W stronę wspólnej kultury architektury: inwestycje w środowisko życia wysokiej jakości dla wszystkich*] (2021) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bd7cba7e-2680-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/language-en

– Dialog ze społeczeństwem obywatelskim „Głosy kultury”, 2021, https://voicesofculture.eu/2021/07/06/brainstorming-report-status-working-conditions-for-artists-cultural-and-creative-professionals/

– Konwencja haska UNESCO z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego

– Konwencja UNESCO z 1970 r. dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury

– Konwencja UNESCO z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego

– Zalecenie UNESCO z 1980 r w sprawie statusu artysty

– UNESCO, 1999: drugi protokół do konwencji haskiej z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego

– Konwencja UNESCO z 2001 r. o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego

– Konwencja UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego

– Konwencja UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (w tym wytyczne operacyjne z 2020 r. dostosowujące konwencję do otoczenia cyfrowego)

– Zalecenie UNESCO z 2015 r. w sprawie ochrony i promocji muzeów i zbiorów, ich różnorodności i ich roli w życiu społecznym

– Instytut Statystyczny UNESCO, Ramy statystyki kultury (2025)

– UNESCO Re|Shaping Policies for Creativity: we share, we act, we build [*Trans|formacja polityki kreatywności: dzielimy się, działamy, budujemy*] (2026, wydanie czwarte)

– Zalecenie UNESCO w sprawie etyki sztucznej inteligencji (listopad 2021)

– UNESCO: wdrażanie zalecenia UNESCO z 1980 r w sprawie statusu artysty; https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387452

– Rezolucja Zgromadzenia ONZ pt. „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego 2030” (przyjęta 25 września 2015)

– ONZ, Pakt dla przyszłości (A/RES/79/1 przyjęty 22 września 2024)